

BARNE- OG LIKESTILLINGSDEP.	
Arkivkode:	631.0
Dato:	14/8-08
Saksnr:	2006/0 7595 -031

Barne- og likestillingsdepartementet
Pb 8036 Dep
0030 OSLO

Deres ref.

Vår ref.
Sak nr: 08/1142-2
Saksbehandler: Frode Arnesen
Dir.tlf: 45 21 21 76

Dato:
14.08.2008

Høring - Utredning om gjeldsregister i Norge

Jeg viser til departementets høringsbrev av 09.05.2008 vedrørende spørsmålet om det bør etableres et gjeldsregister i Norge.

Jeg er svært opptatt av at markedsføring og formidling av lån og kreditt foregår på en måte som i størst mulig grad bidrar til å sikre at forbrukeres gjeldsproblemer minimaliseres. I utgangspunktet er jeg derfor positiv til konstruktive tiltak som kan tjene dette formålet.

Når det gjelder etablering av et sentralt gjeldsregister ser jeg både fordeler og klare betenkeligheter ved dette.

Jeg er opptatt av at kredittyttere foretar en kvalitativ kredittvurdering før det innvilges lån eller kreditt. Dette henger også sammen med frarådningsplikten i finansavtaleloven og kredittkjøpsloven. Et sentralt gjeldsregister vil representere et egnet kontrollverktøy for finansinstitusjonene i deres kredittvurdering i forbindelse med søknad om lån eller kreditt. Per i dag må finansinstitusjonen bygge kredittvurderingen på de opplysninger lånsøker gir i forbindelse med søknaden. Et gjeldsregister vil gi finansinstitusjonen en mulighet til å kontrollere at de opplysningene som søkeren gir om egen gjeld er riktige slik at kvaliteten på kredittvurderingen kan sikres.

Det kan hevdes at et gjeldsregister er et nødvendig verktøy dersom kredittvurdering og frarådningsplikt skal gis et reelt innhold. Tidvis vil dette kunne være tilfelle. Jeg velger likevel å tro at det kun unntaksvis forekommer at lånesøkere tilbakeholder opplysninger om egne gjeldsforpliktelser. Det vil derfor, i de langt fleste tilfeller, være mulig å bygge en kredittvurdering på de opplysningene om egen gjeld kunden selv oppgir i lånesøknaden.

Ut fra personvern hensyn kan etableringen av et gjeldsregister fremstå som problematisk. Jeg antar imidlertid at personvernet i relativt stor grad kan ivaretas gjennom organiseringen og reguleringen av et gjeldsregister. Jeg sikter da til regulering av hvordan registeret skal drives, herunder hvem som skal kunne hente ut opplysninger av registeret og hvordan dette skal foregå. Dette kommer jeg nærmere tilbake til. Uavhengig av hvordan registeret organiseres vil uansett selve registreringen og oppbevaringen av opplysninger om forbrukeres gjeldsforpliktelser representere en viss risiko i forhold til personvern.

Jeg finner det naturlig at personvern hensyn i enkelte tilfeller må vike dersom andre hensyn må anses mer tungtveiende. Spørsmålet er derfor i mine øyne hvorvidt de positive sidene ved et gjeldsregister er så vidt tungtveiende at de må gå foran hensynet til personvern. Dette blir igjen et spørsmål om hvilken effekt et gjeldsregister kan forventes å ha.

Som det vises til i utredningen på side 54-55 vil virkningen av et gjeldsregister være begrenset til situasjoner der 5 nærmere angitte kriterier er oppfylt. Dette synes isolert å svekke registerets begrunnelse. Registeret vil eksempelvis kun fange opp personer som tilbakeholder opplysninger om eksisterende gjeld i forbindelse med en lånesøknad.

Videre vil registeret ikke kunne fange opp samtlige gjeldsforpliktelser hos den enkelte. Dette skyldes for det første at registeret neppe vil kunne oppdateres i sanntid. I Sverige oppdateres for eksempel registeret hver/annenhver måned i følge opplysningene i utredningen side 22-23. Videre vil ikke skatteforpliktelser som forbrukeren er kjent med at vil oppstå ved fastsettelse av ligningen kunne medtas. Heller ikke privat gjeld som ikke er tinglyst vil omfattes. Også ubetalte regninger som er knyttet til hverdagslige varer og tjenester som husleie, tannlegeregning, forsikring eller bilverksted vil falle utenfor gjeldsregisteret, selv om det også her kan være tale om store beløp.

Videre kan det stilles spørsmål ved registerets registrering av innvilget, men ikke pådratt gjeld. Jeg sikter da til rammelån eller kredittkort som forbrukeren disponerer, men ikke har utnyttet. I disse tilfellene regner jeg med at gjeldsregisteret ikke vil vise hvilke kreditter forbrukeren har disponible dersom kreditten ikke er utnyttet. Innvilget kreditt utgjør i tillegg til pådratt gjeld et risikomoment i kredittvurderingen.

Det vil derfor i noen grad være mulig å innrette sin økonomi på en slik måte at registrert gjeld minimaliseres, mens uregistrert gjeld økes, for på den måten å øke mulighetene for innvilgelse av en lånesøknad. Hensett til at registeret nærmest utelukkende vil ha betydning for kunder som i dag bevisst tilbakeholder opplysninger om gjeld, mener jeg det er grunn til å reise spørsmål ved om registeret er egnet til å oppnå de ønskede mål.

Dersom registeret ikke oppdateres i sanntid vil dette kunne skape problemer også i forhold til innfridde gjeldsforpliktelser som ikke slettes fra registeret. Jeg frykter at registeret her kan skape praktiske vanskeligheter for forbrukere som samvittighetsfullt oppgir korrekte opplysninger om sin gjeldssituasjon samtidig som registerets opplysninger ikke er tilstrekkelig oppdatert. Typisk kan dette være tilfellet dersom en forbruker har betalt ned et lån og ønsker å ta opp et nytt lån før det opprinnelige lånet er slettet fra gjeldsregisteret. Jeg ser for meg at dette kan skape praktiske problemer i forbindelse med for eksempel bankbytte ved kjøp og salg av bolig. Dersom det planlegges å opprette et gjeldsregister bør det etableres rutiner som hindrer at forsinket oppdatering skaper slike praktiske problemer.

Samlet sett betrakter jeg ikke de eventuelle positive sidene ved et gjeldsregister som så tungtveiende at det kan forsvares med hensyn til personvernet. En stor del av begrunnelsen for dette er at tiltaket etter min vurdering ikke er egnet til å oppnå de tilskuede mål. Forbrukernes personvern blir dermed skadelidende på bekostning av finansinstitusjonenes reduserte risiko og medfølgende kostnadsreduksjoner.

Etter en samlet vurdering er jeg derfor kommet til at det ikke bør fremmes forslag om etablering av gjeldsregister i Norge.

Dersom det besluttes å fremme forslag om etablering av gjeldsregister vil jeg peke på enkelte sider jeg betrakter som viktig ved organiseringen av et slik register.

Jeg har gjennom mitt tilsyn med markedsføringsloven ved flere anledninger fått indikasjoner på at tilgjengelige opplysninger om forbrukeres økonomi brukes for å rette markedsføringshenvendelser til bestemte målgrupper. Jeg ser svært alvorlig på tilfeller der næringsdrivende benytter sensitiv informasjon til å tilpasse markedsføringen eller hvem denne rettes mot. Jeg har også sett eksempler på at forbrukere har blitt kredittvurdert av selskap de overhodet ikke har vært i kontakt med. Dette er to forhold som tilsier at adgangen til innsyn i, eller utlevering av opplysninger, fra et eventuelt gjeldsregister, bør være strengt regulert.

Et av de sentrale spørsmålene vil i denne sammenheng være hvem som skal ha tilgang på registeret. Registeret bør etter mitt syn ikke være åpent for alminnelig innsyn, ei heller for banker eller finansinstitusjoner. Jeg mener adgangen til å få ut opplysninger av registeret bør gjøres snevrere enn hva tilfellet er ved kredittvurdering i dag.

Det må, etter mitt syn, i utgangspunktet kreves en aksept fra forbrukeren før det kan gis ut opplysninger om vedkommende fra et gjeldsregister. Det bør ideelt sett kreves at forbrukeren må ha inngitt et skriftlig samtykke til at opplysninger fra gjeldsregisteret hentes ut og at dette samtykket legges frem før opplysninger blir utlevert. Jeg vil heller ikke avskrive en løsning der det kun er forbrukeren selv som kan hente ut opplysningene og deretter legge disse frem for långiver ved forespørsel, som en "gjeldsattest". Jeg innser at hvilke løsninger som her blir valgt har nær sammenheng med hvilke tekniske løsninger som er tilgjengelige og forsvarlige i forhold til håndtering av personopplysninger. Som et minimum mener jeg uansett at forbrukeren må ha krav på skriftlig å bli underrettet dersom det utleveres opplysninger om vedkommende, slik det praktiseres for kredittvurdering i dag.

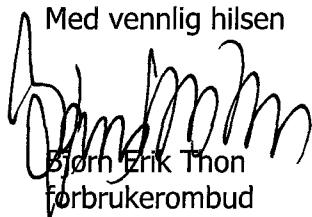
Det følger av forbrukerkredittdirektivet artikkel 9 at medlemsstatene må sikre at kredittgivere fra andre medlemsstater har adgang til de databaser som anvendes til kredittvurdering i den enkelte medlemsstat. Vilårene for adgang skal være ikke-diskriminerende. Denne bestemmelsen vil etter min vurdering kunne være til hinder for en streng regulering av adgangen til et eventuelt gjeldsregister. Eksempelvis kan det tenkes at et krav om skriftlig samtykke i praksis vil kunne vanskeliggjøre adgangen for utenlandske kredittgivere. Forholdet til forbrukerkredittdirektivet artikkel 9 bør vurderes ved utarbeidelse av et eventuelt lovforslag om gjeldsregister.

Departementet ber i høringsnotatet om høringsinstansenes syn på hvordan et gjeldsregister bør organiseres. Primaert finner jeg klart å foretrekke et offentlig ansvar for drift av registeret, mens finansieringen kan pålegges brukerne av registeret, primært banker og finansinstitusjoner.

Dersom driften av registeret legges til private bør det stilles krav til hvordan inntektene skal kunne genereres. Jeg mener det må unngås at det driftende selskapets inntekter øker med mengden utleverte opplysninger på en slik måte at selskapet har incitament for å utlevere mest mulig opplysninger. Dette vil i sin tur kunne føre til økt risiko for

misbruk av opplysninger og vil henge sammen med kravene til når og hvordan opplysninger blir utlevert.

Med vennlig hilsen

A handwritten signature in black ink, appearing to read 'Bjørn Erik Thon', written over the printed name and title.

Bjørn Erik Thon
forbrukerombud